

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Інститут журналістики

Кафедра кіно- і телемистецтва

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана/директора

навчальної роботи

Віталій КОРНЄВ

«05» вересня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сучасні драматургічно-режисерські мистецькі технології в аудіовізуальному мистецтві та виробництві

Для студентів

галузі знань

спеціальність 021 Аудіовізуальне мистецтво та виробництво

освітній рівень

бакалавр;

освітня програма

Сценарна майстерність та режисура кіно і телебачення

вид дисципліни: обов'язкова.

Форма навчання

денна

Навчальний рік

2022/2023

Семестр

3,4

Кількість кредитів ECTS

8

Мова викладання, навчання
та оцінювання

українська

Форма заключного контролю

екзамен

Викладач: Мужук Леонід Петрович, народний артист
України, професор кафедри кіно,-телемистецтва.

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» _____ 20р.

(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» _____ 20р.

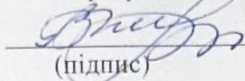
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2022

Розробник(и): **Мужук Леонід Петрович**, народний артист України, професор кафедри
кіно-і телемистецтва

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри кіно-і телемистецтва

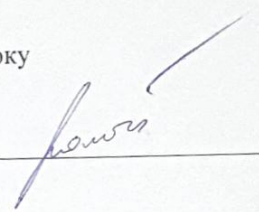

(підпис) (проф. Віта ГОЯН)

Протокол № 13 від «24» червня 2022 р.

Схвалено науково-методичною комісією Інституту журналістики

Протокол № 1 від «29» серпня 2022 року

Голова науково-методичної комісії

Анастасія ВОЛОБУЄВА

1. **Мета дисципліни:** дати студентам розуміння системного взаємозв'язку драматургії і режисури екранного твору в освоєнні сучасних мистецьких технологій аудіовізуального творчо-виробничого процесу як у кіно, так і на телебаченні; поглибити теоретичні знання і практичні навички зі сценарної майстерності та режисури кіно і телебачення для кінематографічного творення актуального змісту в оригінальній формі аудіовізуального продукту, володіючи специфікою режисури як практичною психологією і застосовуючи режисуру як потужний інструмент впливу на суспільну свідомість, розуміючи при тому відповідальність режисера за його мистецьку діяльність перед суспільством.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни (за наявності):

1. Знати:

- сучасні тенденції розвитку режисури кіно і телебачення в Україні і світі;
- типологію видів екранної продукції за головними критеріями;
- елементи архітектоніки драматургічного твору;
- природу та суть конфлікту;
- природу і види дії у творі;
- основні параметри творчого аналізу різних видів екранних мистецтв;
- змістову та матеріальну структуру різних видів екранних творів;
- національні й міжнародні режисерські стандарти та правила їх застосування;
- фахові вимоги до представників творчих професій;
- сферу застосування режисури;
- технічну базу кіно-, телебачення;
- основні етапи виробництва екранного твору;
- творчо-технологічний цикл при зйомці в павільйоні або при натурних зйомках;

2. Вміти :

- аналізувати тематику та мову екранних мистецтв;
- відрізняти різні види аудіовізуальної продукції;
- визначити основні елементи створення екранної продукції від задуму до готового фільму, телепередачі;
- аналізувати аудіовізуальний твір з огляду на сукупність усіх його компонентів;
- визначати предмет режисури та жанри екранної творчості;
- здійснювати аналіз екранної продукції з характеристикою усіх її функцій;
- мотивувати психологію вчинків дійових персонажів, визначати їх моральні та світоглядні позиції;

3. Володіти елементарними навичками:

- спостереження за життєвими подіями;
- відбору фактологічного матеріалу;
- системного аналізу екранного твору;
- втілення режисерського задуму при роботі над власним екранним твором;
- аргументовано висловлювати свою думку в формі відгуку або рецензії.

Анотація навчальної дисципліни:

Сучасні драматургічно-режисерські мистецькі технології в аудіовізуальному мистецтві та виробництві - нормативна навчальна дисципліна, що є однією з основних дисциплін для підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» зі спеціальності «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво», завдяки якій студенти мають можливість системно вивчати сучасні мистецькі

технології, які застосовуються у складному творчо-виробничому процесі створення екранного твору; ця дисципліна є важливим етапом у становленні професійного рівня майбутнього сценариста-режисера, ґрунтує йому пошук індивідуального авторського стилю, готує до практичної творчої співпраці і технологічного порозуміння з адміністративними, творчими та технічними працівниками, які беруть участь у створенні екранного твору.

4. Завдання (навчальні цілі):

Сформувати у студентів практичні навички кваліфіковано керувати сучасним складним художнім процесом на сценічних та зйомочних майданчиках, у студіях звукозапису та телевізійних павільйонах, в апаратно-студійних блоках та в аудіо-, відеомонтажних із метою ефективного і якісного створення екранного твору, застосовуючи сучасний арсенал виражальних засобів екранних мистецтв.

Дисципліна спрямована на формування наступних програмних компетентностей:

Дисципліна спрямована на формування наступних фахових компетентностей:

1. Здатність створювати та реалізувати власні художні концепції у творчо-виробничій діяльності.
2. Здатність спостерігати, відбирати, розрізняти, типологічно доцільно компонувати, цілеспрямовано формувати і використовувати інформаційний, виразний, образний рівні аудіовізуального твору.
3. Усвідомлення взаємозв'язків та взаємозалежності між теорією та практикою аудіовізуального мистецтва та виробництва.
4. Здатність здійснювати професійну діяльність із застосуванням сучасних досягнень теорії та методології аудіовізуального мистецтва та виробництва з урахуванням широкого спектру міждисциплінарних зв'язків.
5. Здатність інтерпретувати художній образ аудіовізуальними засобами.
6. Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в практичній діяльності.
7. Здатність здійснювати ділову комунікацію.
8. Вміння опрацьовувати кінознавчу літературу, узагальнювати та аналізувати аудіовізуальний матеріал, формувати наукові теми та розуміти подальші перспективи розвитку даної проблематики в різних дослідницьких жанрах.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладанн я і навчання	Методи оцінюванн я та <u>пороговий</u> критерій оцінюванн я (за необхіднос ті)	Відсоток у підсумкові й оцінці з дисциплін и
Код	Результат навчання			

1.1	Знати основні тенденції розвитку режисури кіно і телебачення в Україні і світі; порядок створення та реалізації кіно й телевізійної продукції; типологію видів екранної продукції за головними критеріями; елемент и архіт ект оніки драмат ургічного т вору; природу т а сут ь конфлікт у; природу дії і її види у т ворі;	Лекція. Практична робота. Самостійн а робота	5/3	10
1.2	основні параметри творчого аналізу різних видів екранних мистецтв; змістову та матеріальну структуру різних видів екранних творів; національні й міжнародні режисерські стандарти та правила їх застосування	Практична робота. Самостійн а робота		5
1.3.	фахові вимоги до представників творчих професій; сферу застосування режисури; історичне минуле українського кіно і телебачення; технічну базу кіно-, телебачення; основні етапи виробництва екранного твору; творчо-технологічний цикл при зйомці в павільйоні або при натурних зйомках;	Практична робота. Самостійн а робота. Екзамен		5
2.1	Вміти орієнтуватися в тенденціях розвитку режисури в Україні й світі; аналізувати тематику та мову екранних мистецтв; відрізнати різні види аудіовізуальної продукції; визначити основні елементи створення екранної продукції від задуму до готового фільму, телепередачі; здійснювати аналіз екранної продукції з характеристикою усіх її функцій, а також мотивувати психологію вчинків дійових персонажів, визначати їх моральні та світоглядні позиції; самостійно виявляти художні особливості режисерського стилю за критично визначеними ознаками.	Семінарськ е Підсумкова К Практична робота. Самостійн а робота Р	5/3	15
2.2.	провести підготовчий період знімального процесу; створити режисерську та звукорежисерську експлікацію екранного твору; визначити мізансцену в драматичному та екранному мистецтвах; визначати особливості та взаємозв'язок в синтетичних видах мистецтв; - створити режисерський сценарій екранного твору; - створити звукозоровий образ; - змонтувати та озвучити власний відеофільм	Практична робота. Самостійн а робота Екзамен		40

	згідно з режисерським задумом; - провести теоретичний аналіз своєї роботи.			
3.1	Презентувати результати системного аналізу екранного твору у змістовній доповіді; оформлювати аналіз та висновки у критичних матеріалах – відгуках та рецензіях; Аргументувати власну позицію, точку зору, відстоювати своє художнє бачення щодо відбору фактологічного матеріалу; та втілення режисерського задуму при роботі над власним екранним твором.	Самостійна Екзамен	10/7	15
4	Автономність у виконанні аналізу екранного твору, підготовки доповідей та критичних матеріалів. Аргументованість висновків і готовність їх відстоювати в системі власних світоглядних орієнтирів, відповідальність	Практична робота. Самостійна а робота		15
	Разом			100%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін які не входять до блоків спеціалізації)

Результати навчання дисципліни (код) Програмні результати навчання (назва)	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	3.1	4
	✓	✓	✓					✓
Володіти екранними виражальними засобами при створенні (виробництві) аудіовізуальних творів.				✓	✓	✓	✓	
Генерувати нові ідеї для втілення їх в аудіовізуальному творі.	✓	✓	✓					✓
Знати, розуміти і використовувати у професійній діяльності концептуально-видові та стилістичні стандарти кіно і телебачення, вміти робити висновки з історичного процесу формування аудіовізуальної творчості	✓	✓	✓					✓
Виявляти високий рівень екранної професійної культури	✓	✓	✓					✓

7. Схема формування оцінки.

Контроль знань студентів здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Впродовж семестру 47 % годин відводиться на аудиторні заняття (практичні заняття, ситуативні тести на лекціях, модульні роботи) і 53 % – на самостійну роботу, спрямовану на формування та реалізацію курсового творчого проєкту – створення сценарію фільму і проведення зйомок, монтажу, озвучення і презентації готового фільму.

Закінчується вивчення предмету екзаменом у 4-му семестрі. Під час складання підсумкового контролю – екзамен (у письмовій формі) студент може отримати максимально 40 балів, мінімально – 24 бали.

Схема формування оцінки в 3 семестрі.

За підсумками семестру за всі види робіт (аудиторні, модульна контрольна робота) студент може набрати мінімально 60 балів, максимально 100 балів. У 4 семестр з набраних балів переноситься 20% від набраної кількості балів, максимально 20 балів, мінімально 12 балів.

	ЗМ 1, 2	
	Min. 60 – балів	Max. 100 балів
Усна відповідь і участь у дискусіях на практичних	12x4=48	16x5=80
Модульна контрольна робота	12	20

Схема формування оцінки в 4 семестрі.

Упродовж семестру за всі види робіт (аудиторні, самостійні) студент може набрати 40 балів максимально, 24 бали мінімально. У кінці семестру до них додаються бали з 3 семестр (12 балів мінімально, 20 балів максимально). Таким чином, на екзамен студент виходить, маючи максимально 60 балів. Рекомендований мінімум на екзамен – 36 балів, критично-розрахунковий мінімум – 20 балів.

	ЗМ 3, 4	
	Min. 24 – балів	Max. 40 – балів
Усна відповідь і участь у дискусіях на практичних	4x3=12	5x4=20
Самостійна сценарна робота	12	20

7.1 Форми оцінювання студентів:

семестрове оцінювання

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу та виконання самостійних робіт.

3 семестр

	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Підсумкова оцінка
Мінімум	20	40	60 (12 балів, 20 %, переходить у 4 семестр)
Максимум	40	60	100 (20 балів, 20 %, переходить у 4 семестр)

4 семестр

	Змістовий модуль 3, 4	Іспит	Підсумкова оцінка
Мінімум	24 (додаються 12 балів з 3 семестру)	24	60
Максимум	40 (додаються 20 балів з 3 семестру)	40	100

- підсумкове оцінювання:

- форма оцінювання – екзамен. Максимальна кількість балів, які може отримати студент – 40 балів, мінімально – 24 бали.

Екзамен відбувається у вигляді розгорнутої відповіді на 2 теоретичних запитання, а також презентація екранного твору - ігрового або неігрового фільму, створеного за власним сценарієм.

Критеріями оцінювання відповіді студента на екзамені є ті ж критерії, що застосовуються під час оцінювання його роботи під час семінарських занять, а саме володіння теоретичним матеріалом, вмінням логічно та критично висловлювати свою думку, ілюструвати відповідь яскравими прикладами екранних робіт з висловленням власної оцінки, оперування термінологією з драматургії та режисури, а також виробництва аудіовізуального твору; використовувати в аналізі знання специфіки компонентів екранних творів ігрового та неігрового видів, їх базових основ та специфіку системи виражальних засобів;

Під час захисту екранного твору обґрунтувати високий рівень реалізації його естетичної функції, а також охарактеризувати його суспільну спрямованість; описати потенційні художні особливості, технологічні характеристики. Чітко визначити вид та жанр екранного твору, проаналізувати його змістовні рівні: інформаційний, виразний, образний.

7.2. Організація оцінювання:

Дисципліна поділена на 4 змістові модулі. Кожен змістовий модуль включає в себе лекції, семінарські заняття та самостійну сценарну роботу студентів, які звершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу та певних фахових навичок.

Змістовий модуль 1 ХУДОЖНІЙ ОБРАЗ. КОМПОЗИЦІЯ ТВОРУ

Тема 1. Поняття події та знімання події в кіно і на телебаченні

Тема 2. Поняття конфлікту в кіно і на телебаченні

Тема 3. Художній образ в кіно і на телебаченні

Тема 4. Композиція літературного та екранного творів

Змістовий модуль 2. ВИДИ І ЖАНРИ ТЕЛЕВІЗІЙНОЇ ПУБЛІЦИСТИКИ

Тема 5. Основні складові режисерсько-постановочного плану

Тема 6. Загальні поняття видів телевізійної публіцистики

Тема 7. Жанри інформаційної публіцистики

Тема 8. Види репортажів, їх типологічні особливості

Тема 9. Взаємопроникнення інших видів та жанрів інформаційної публіцистики у репортаж

Тема 10. Режисерський задум і телерепортаж

Модульна контрольна робота 1

Змістовий модуль 3. ТЕЛЕБАЧЕННЯ ЯК ЗАСІБ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Тема 11. Природа телебачення

Тема 12. Телевізійний канал. Програма. Передача

Тема 13. Монтаж у кіно і на телебаченні

Змістовий модуль 4. ЕКРАННА МОВА

Тема 14. Монтаж як зображально-виражальний засіб

Тема 15. Принципи монтажно-побудови екранного твору

Тема 18. Прийоми монтажу

Тема 17. Екранна мова і комп'ютерна технологія монтажу

Тема 18. Контрапункт і його значення в образній побудові екранного твору

Тема 19. Організація епізоду, сцени, кадру

Часткове звітування за самостійну роботу – частина 1 (пошук авторського задуму, визначення теми, ідеї, формування концепції сценарію, створення синопсису, формування режисерської концепції, створення сценарію, підготовка постановочного проекту – входить до модульної контрольної роботи № 1 у ЗМ2; створення режисерського сценарію, оформлення виробничої документації на проєкт, окреслення творчих та виробничих завдань усім учасникам зйомочної групи проєкту, презентація реалізованого проєкту і показ готового фільму –ЗМ4.

Успішне виконання завдання (практичні, самостійна робота (створення проєкту) – створення літературного і режисерського сценаріїв та зйомки, монтаж і презентація фільму, екзамен) – отримання за роботу не менше 60% від максимальної оцінки.

Загальна сума балів за кожен семестр – 100 балів. У 4 семестр з 3-го семестру переноситься мінімум 12, максимум 20 балів.

У 4 семестрі студент може набрати максимально 40 балів (мінімально 24 бали), до яких додаються 20 балів максимально (12 балів мінімально) з 3 семестру. Підсумкове оцінювання (екзамен) – максимум 40 балів, мінімум 24 бали.

Самостійна робота – підготовка проєкту ігрового або неігрового фільму

Оцінювання проєкту: максимальна кількість балів – 20 (мінімально 12), що складаються з таких компонентів: 1) оригінальність та актуальність авторського задуму, 2) художній рівень сценарію, 3) грамотне виконання усієї творчої та виробничої документації.

Усі семестрові роботи (семінари, самостійна робота) мають бути подані на кафедру або, за домовленістю з викладачем, надсилатися в Google Class у робочий час. На перевірку роботи викладачеві дається один робочий тиждень. Якщо студент з поважної причини пропустив семінар, то він має право його відпрацювати впродовж 14 календарних днів з моменту проведення семінару.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59
Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій, семінарських занять і самостійної роботи

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		лекції	практичн	С/Р
3 семестр. Змістовий модуль 1 ХУДОЖНІЙ ОБРАЗ. КОМПОЗИЦІЯ ТВОРУ				
1	Тема 1. Поняття події та знімання події в кіно і на телебаченні	2	4	10
2	Тема 2. Поняття конфлікту в кіно і на телебаченні	2	6	7
3	Тема 3. Художній образ в кіно і на телебаченні		6	7
4	Тема 4. Композиція літературного та екранного творів		6	7
Змістовий модуль 2. ВИДИ І ЖАНРИ ТЕЛЕВІЗІЙНОЇ ПУБЛІЦИСТИКИ				
5	Тема 5. Основні складові режисерсько-постановочного плану		6	10
6	Тема 6. Загальні поняття видів телевізійної публіцистики	2	6	7
7	Тема 7. Жанри інформаційної публіцистики		6	7
8	Тема 8. Види репортажів, їх типологічні особливості	2	6	7
9	Тема 9. Взаємопроникнення інших видів та жанрів інформаційної публіцистики у репортаж		6	6
10	Тема 10. Режисерський задум і телерепортаж		6	6
	<i>Модульна контрольна робота 1</i>		2	
У третьому семестрі		8	54	60
4 семестр. Змістовий модуль 3. ТЕЛЕБАЧЕННЯ ЯК ЗАСІБ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ				
11	Тема 11. Природа телебачення	2	4	7
12	Тема 12. Телевізійний канал. Програма. Передача		4	4
13	Тема 13. Монтаж у кіно і на телебаченні		6	4
Змістовий модуль 4. ЕКРАННА МОВА				
14	Тема 14. Монтаж як зображально-виражальний засіб	2	6	7
15	Тема 15. Принципи монтажної побудови екранного твору		6	4
16	Тема 18. Прийоми монтажу	2	6	4
17	Тема 17. Екранна мова і комп'ютерна технологія монтажу		6	4
18	Тема 18. Контрапункт і його значення в образній побудові екранного твору		6	4
19	Тема 19. Організація епізоду, сцени, кадру		8	4
	<i>У четвертому семестрі</i>	6	52	60
	ВСЬОГО	14	106	120

Загальний обсяг **280 год.**, в тому числі:
Лекційних **14 год.**

Практичних робіт - *106 год.*

Завдання для самостійної роботи - *120 год.*

9. Рекомендовані джерела:

Основна:

1. Безклубенко С. Відеологія. Основи теорії екранних мистецтв. – К. : Алтерпрес, 2004– 328 с.
2. Мужук Л. Художня правда в документальному фільмі. Екранознавство. Випуск 4. Зб. наук. та навч.-метод. статей. – К., 2020. – С.73-84.
3. Госейко Л. Історія українського кінематографа: 1896 – 1995. – К. : Кіно-Коло, 2005. – 464 с.
4. Десятник Г. Історичні етапи розвитку світового кіномистецтва : тексти лекцій. – К. : КНУ, 2015. – 215 с.
5. Десятник Г. Українське кіномистецтво: тексти лекцій. – К. : КНУ, 2015.–149с.
6. Десятник Г. Кінотелемонтаж – К. : КНУ, 2018. – 180 с.
7. Зубавіна І. Кінематограф незалежної України: тенденції, фільми, постаті / Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України. – К. : Фенікс, 2007. – 296 с.
8. Ширман Р.Н. Режисура документального кіно і телевізійного фільму. Тексти лекцій.-К.: Вид-во, КНУ, 2015. – 132 с.

Додаткова:

1. Бордмен А.О. Ілюстрована історія кіно. Львів, Видавництво Старого Лева. 2019. – 110 с.
2. Коробко В. І., Коробко М. І. Телесеріали як явище масової культури. Вип.3. Збірник наукових та навчально-методичних статей. К.: Інститут журналістики КНУ, 2019. С.120-129.
3. Толстих І. М. Режисерський стиль як об'єкт професійного творчого перегляду. Екранознавство. Вип. 4. К. : Інститут журналістики КНУ, 2020. С. 57-66.
4. Ширман Р. Н. Умное телевидение. Мастер-класс. – К.: ЗАО «Телерадиоркурьер», 2011. – 360 с.

Додаткові ресурси:

<https://usfa.gov.ua/>
<https://kinokolo.ua/>
<http://www.velib.com/index.html>
<http://www.ukrcenter.com/library/default.asp>
<http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/res/resour.php3>

Додаткові ресурси:

Провідні інформаційні ресурси в Інтернеті, що відстежують тенденції розвитку кіно, узагальнюють світовий досвід:

1. www.aivf.org - Асоціація незалежних кинувиробників, інформаційне джерело для незалежних виробників малобюджетних фільмів.

2. www.afionline.org.au – Американо-австралійський кіноінститут. Центр, що здійснює архівні дослідження, вивчає проблеми історії кіно, його естетики, кіноосвіти.
3. www.bfi.org.uk – Британський інститут кіно (архіви, публікації, сценарії).
4. www.cilect.org - CILECT (Міжнародна асоціація шкіл кіно й телебачення, що розробляє широкий спектр проектів. Розташована у Брюсселі).
5. www.facets.org – Сінематека, що пропонує фільми.
6. www.focalpress.com – Focal Press – сайт, що відстежує появу нових досліджень та книг з проблем сучасних мас-медіа.
7. www.documentary.org – сайт Міжнародної асоціації документального кіно.
8. www.loc.gov – Бібліотека Конгресу США
9. www.soc.org – міжнародний сайт товариства кінооператорів, що відстежує новітні тенденції розвитку операторського мистецтва.
11. www.ufva.org – сайт Асоціації університетів - організації, що об'єднує навчальні заклади у галузі кіно.
12. boxofficeguru.com – сайт статистичних даних по кінематографу (касових надходжень та ін..)
13. www.cineweb.com – CINEWEB – сайт з проблем кіновиробництва.
14. www.allmovie.org – база даних по кінематографу
15. www.us.imdb.com – база даних по фільмах та загалом по кінематографу.

Сайти, що висвітлюють сучасні проблеми сценарної майстерності:

1. www.cinestory.com - база даних для сценаристів
2. www.newcenturywriter.com – сайт письменницької премії «Нове століття».
3. www.screenplay.com, www.screenstyle.com, www.writersstore.com - сайти, що надають програмне забезпечення та поради для сценаристів
4. www.screenswriting.com - сайт, що відстежує сценарні новації та тенденції сценарного ремесла.
5. <http://www.cinemotionlab.com> – сайт, що дає поради сценаристам (і загалом кінематографістам).
6. <http://kinodramaturg.ru/> - сайт: майстер-класи кінодраматургів, сценарії, сценаристи, відео.

Підбірка фільмів, що визнані найкращими професійним середовищем - <https://topdocumentaryfilms.com/>

Популярні проекти BBC - <https://www.youtube.com/playlist?list=PLB0B9AF5754158BA9>.